

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Dějepis

Sada: 3

Číslo materiálu v sadě: 5

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Modernizace společnosti

Jméno autora: Mgr. Vladislava Heglasová

Předmět: Dějepis

Jazyk: Čeština

Klíčová slova: modernizace, industrializace, urbanizace, demografie, nové objevy

Cílová skupina: žák 1. ročníku

Stupeň a typ vzdělání: střední odborné

Očekávaný výstup: Žák dokáže definovat pojmy jako industrializace, urbanizace, demografie, umí vysvětlit pozitivní a negativní stránky modernizace společnosti, popíše rozvoj hospodářství spojený s technickým pokrokem a novými vědeckými objevy 19. a počátku 20.století a pochopí vliv moderní společnosti na umění.

Metodický list/anotace

Motivačně výkladová prezentace seznámí žáka s fakty, které vedou žáka k pochopení demografických a sociálních změn ve společnosti v důsledku vlivu industrializace a vědeckotechnického pokroku v 19. a na počátku 20. století.

Datum vytvoření: 23.3. 2013

MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

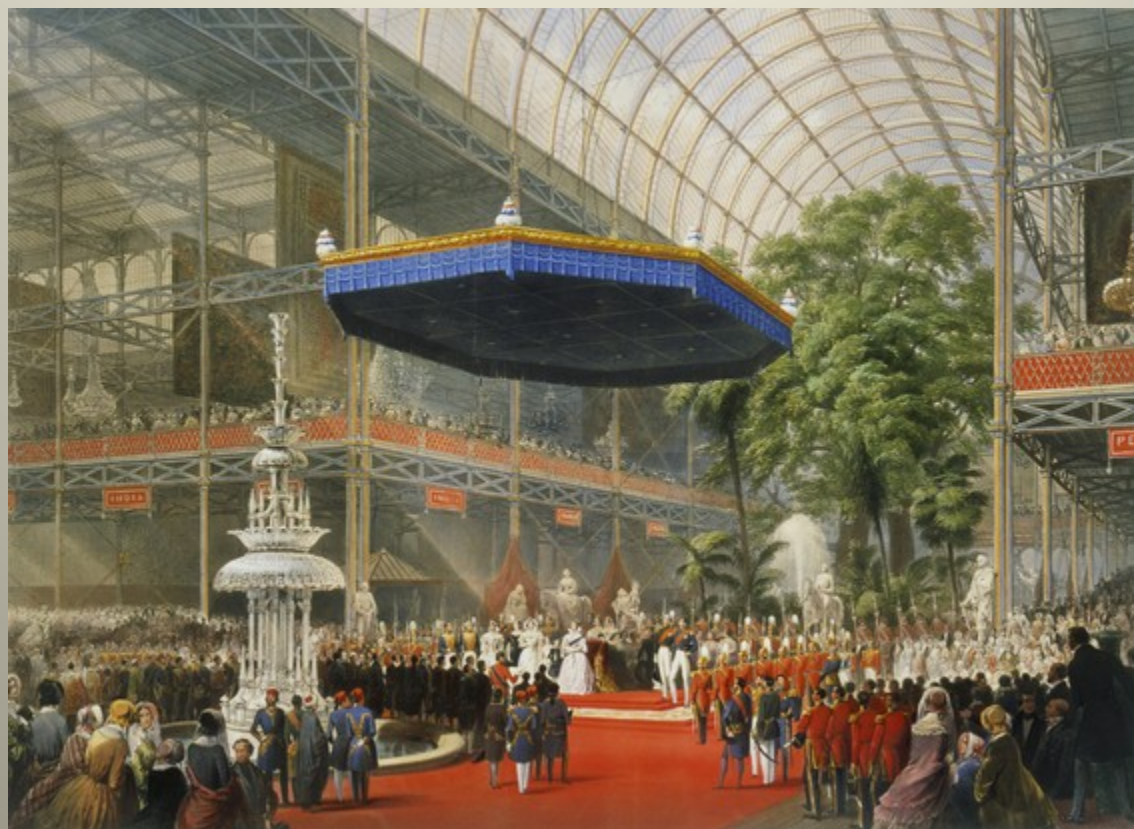
MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

- **1851** – první světová průmyslová výstava v Londýně
 - ❖ královna Viktorie
 - ❖ 6000 exponátů z celého světa (parní, textilní stroje, lokomotivy, zemědělská technika)
→ **TECHNOLOGICKÝ POKROK**

První světová výstava v Londýně 1851

královna Viktorie otevírá výstavu v Hyde Parku

Obrázek č. 1

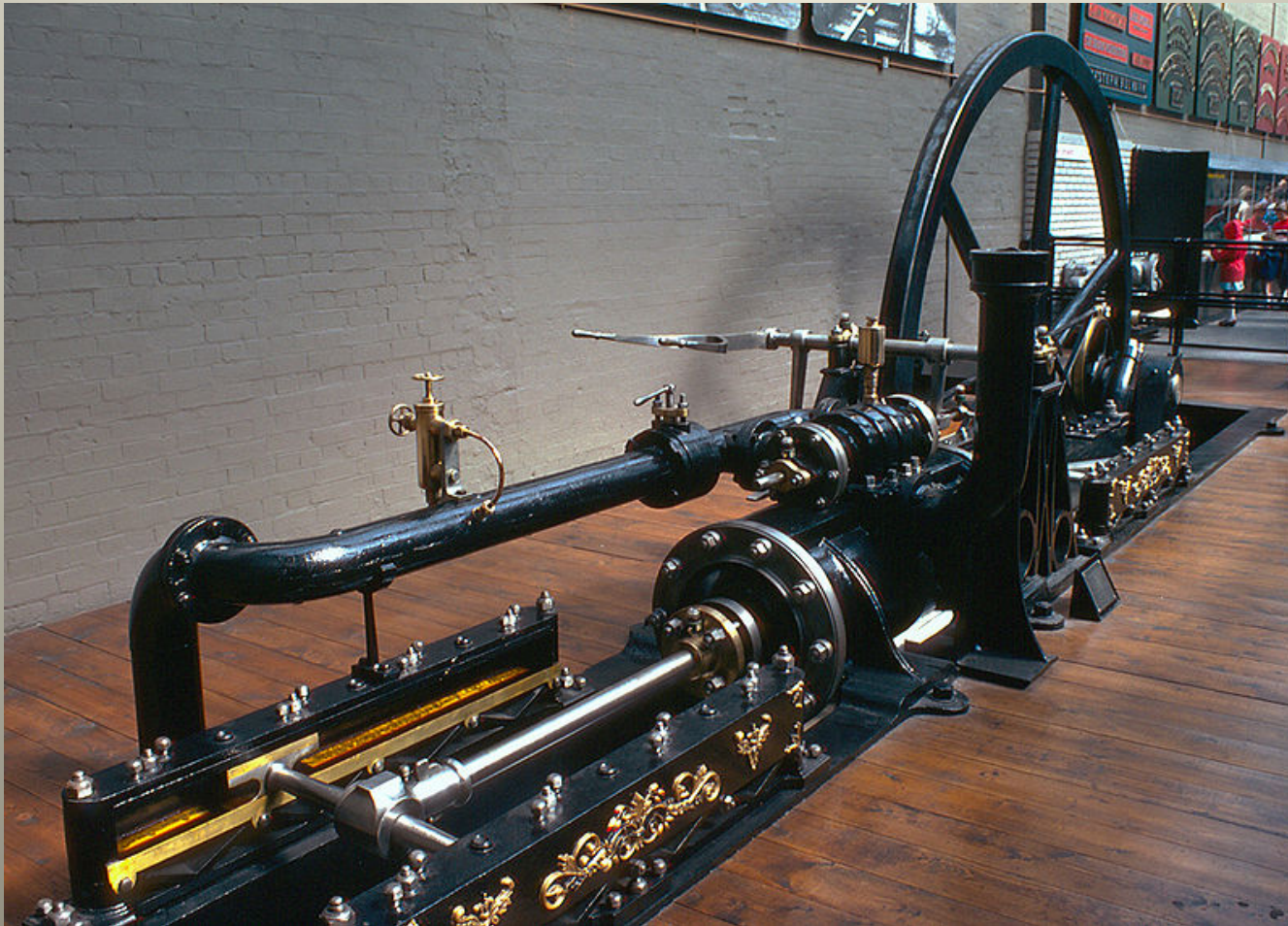
MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

- **INDUSTRIALIZACE** – 2 fáze
 - **1. fáze: pol. 18. stol. – pol. 19. stol.**
 - ✓ 1785 – vynález parního stroje (J. Watt)
 - ✓ zavádění strojů do výroby
 - ✓ zakládání továren
 - ✓ Velká Británie – „dílna světa“

Expozice parního stroje

National Railway Museum, York, Anglie

Obrázek č. 2

MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

➤ 2. fáze: **pol. 19. stol. – 1. svět. válka**

- ✓ záp. Evropa, USA
- ✓ zvýšení životní úrovně
- ✓ zásahy do přírody
(odčerpávání neobnovitelných zdrojů)
- ✓ pásová výroba
- ✓ vznik monopolů a nadnárodních společností
(zasahování do politického života)
- ✓ nové hnací síly
(parní turbína, nafta, elektřina; zůstává uhlí)

Thomas Alva Edison

na fotografii z roku 1878

Obrázek č. 3

T. A. Edison
(1847 – 1931),
americký vynálezce,
mezi jehož
nejznámější
vynálezy patří
fonograf a žárovka.
Známý je spor, který
vedl s Nikolou
Teslou o vhodnosti
využití
stejnosměrného a
střídavého proudu.
V roce 1896 byla
vedena do provozu
první elektrárna na
Niagarských
vodopádech.

MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

- **URBANIZACE:**

- ✓ růst významu měst
- ✓ rozrůstání metropolí
- ✓ vznik průmyslových oblastí (u zdrojů surovin)
- ✓ budování dělnických čtvrtí

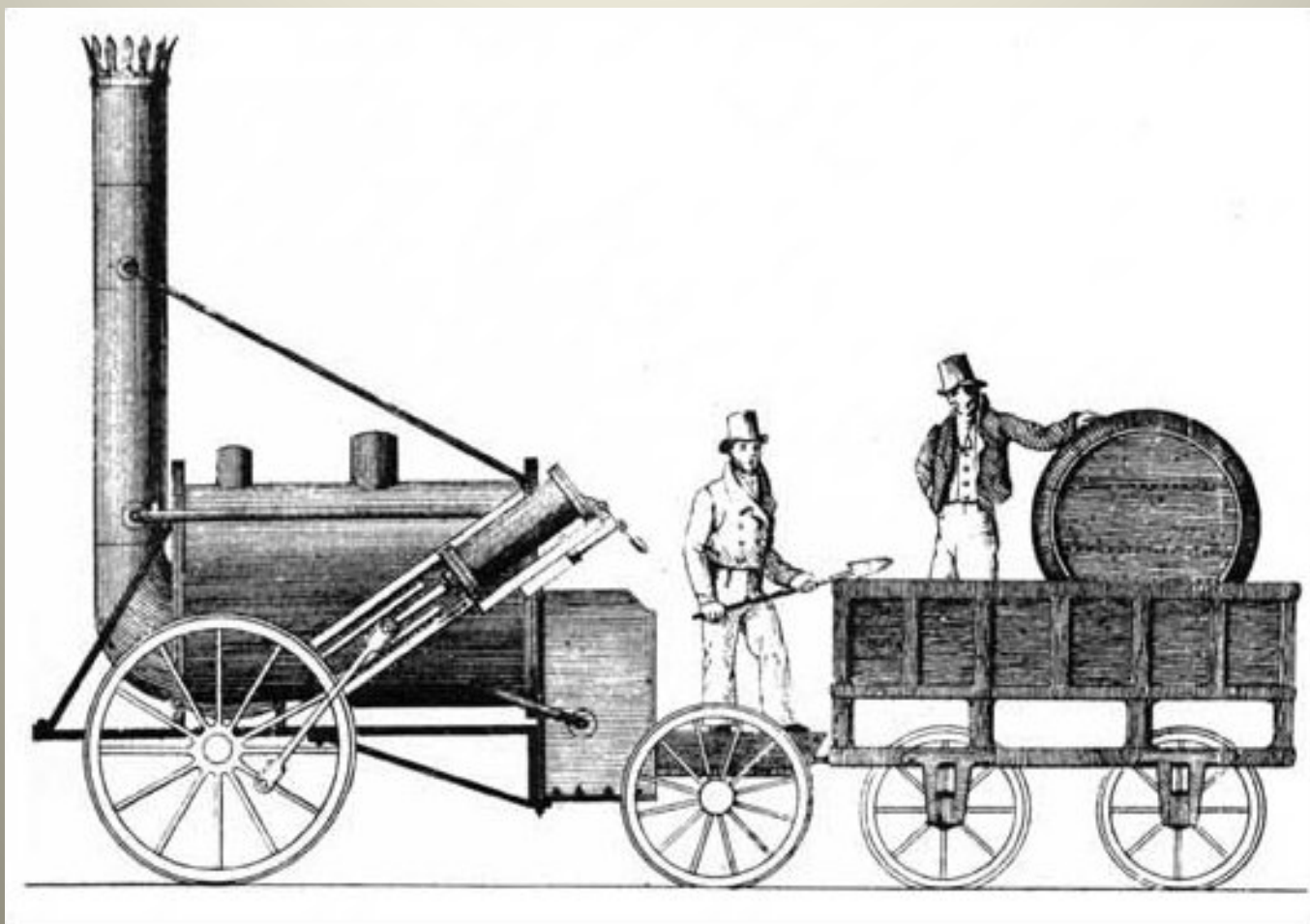
- **KOMUNIKACE**

- ✓ první parní lokomotiva (Stephenson)
- ✓ železnice, kanály, parníky, automobil, letadlo

Kreslený model Stephensonovy lokomotivy Rocket

Mechanics magazine, 1829

Obrázek č. 4

MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

- **Věda:**

- ✓ nové obory (chemický, elektrotechnický)

- **Banky**

- ✓ prům. + bankovní kapitál = **finanční kapitál**

- **Zemědělství**

- ✓ nová technika (parní pluh, ruchadlo, secí a žací stroje, mlátička, samovaz)

- ✓ typ intenzivní (v blízkosti prům. oblastí)

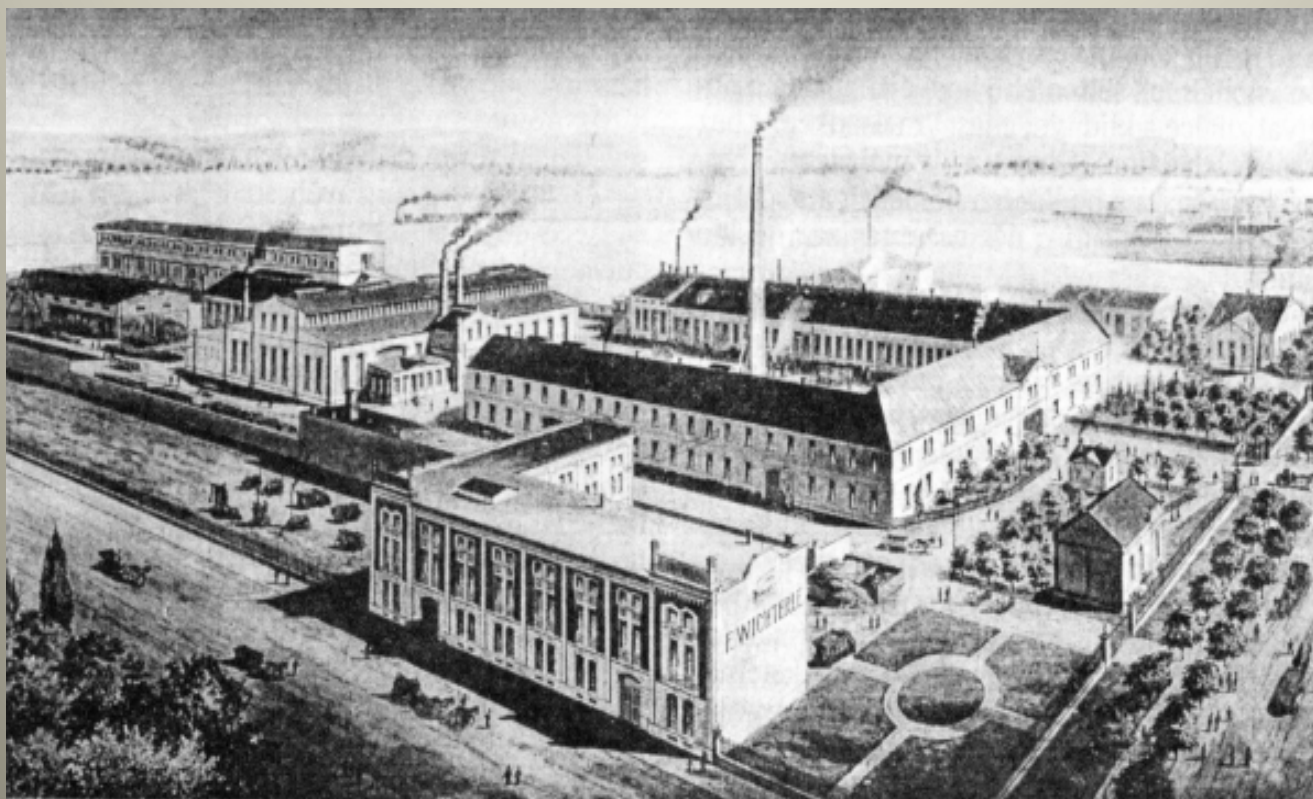
- ✓ typ extenzivní (rozšiřování orné plochy)

Továrna na hospodářské stroje a slévárna

firmy F. Wichterle, Prostějov, cca 1900

(Vlastivěda moravská – hospodářský rozmach Moravy 1740 – 1918)

Obrázek č. 5

Továrna vyráběla již od 80. let 19. stol. zemědělské stroje (pluhy a nářadí na zpracování půdy).

MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

- **DEMOGRAFICKÉ ZMĚNY**

- ✓ **stěhování lidí** z venkova do měst, z méně rozv. oblastí do rozvinutějších, z Evropy do jiných světadílů
- ✓ **přesun pracovních sil** do průmyslu a služeb ze zemědělství
- ✓ **zvyšování rozdílů** mezi vyspělými a málo vyspělými zeměmi
- ✓ **růst počtu obyvatel** ve světě
- ✓ **problém hmotného zabezpečení** obyv. planety

Glasgowské slumy

Thomas Annan, 1871

Obrázek č. 6

Velká koncentrace obyvatelstva vedla k snižování ceny pracovní síly a nízká životní úroveň ke vzniku slumů (využívání práce dětí, negativní jevy jako prostituce a alkoholismus).

Úkol:

Jaké byly pozitivní změny ve společnosti v 19. století a jaké záporné rysy měla společnost konce 19. století?

MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

- **SPOLEČNOST A JEDINEC**

v 19. stol.

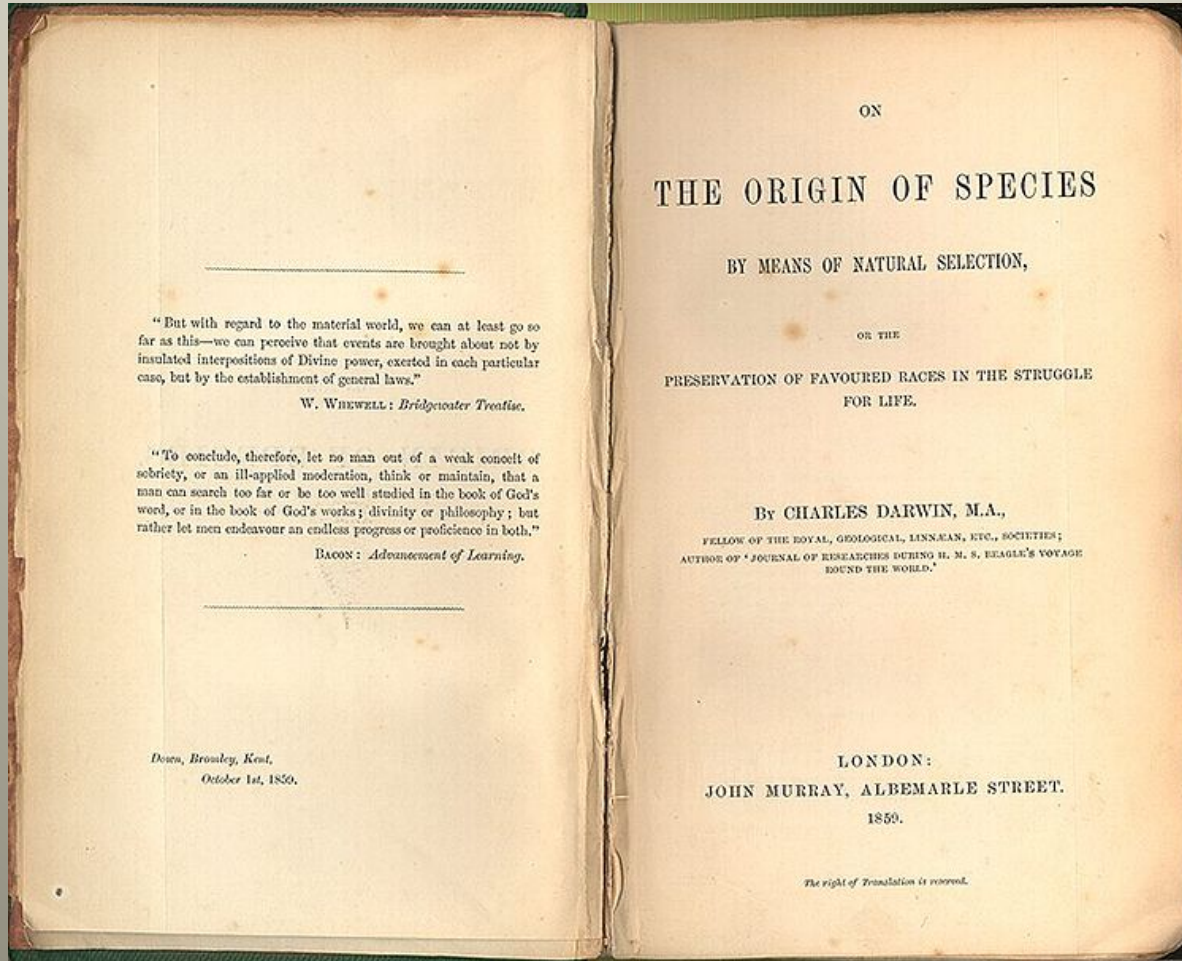
- ✓ civilizační pokrok (růst občanských svobod)
- ✓ obdiv k vědě a technice
- konec 19. stol.** – záporné rysy společnosti
- ✓ prohloubení rozdílů mezi bohatými a chudými
- ✓ znečištění přírody průmyslem
- ✓ zvýšení životního tempa
- ✓ sociální nespravedlnost

MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

- **rodinná morálka viktoriánské Anglie** – vzorem způsobu života měšťanských vrstev v Evropě (šetrnost, soběstačnost, čest, úsilí o kariéru) → opovrhování nižšími spol. vrstvami
- **teorie Charlese Darwina** – „O vývoji druhů“ aplikována na společnost (silnější vyhrává) → ospravedlnění soutěživosti až agresivity, nerovnosti mezi lidmi a rasami

Vydání Darwinovy knihy „O původu druhů“ z roku 1871

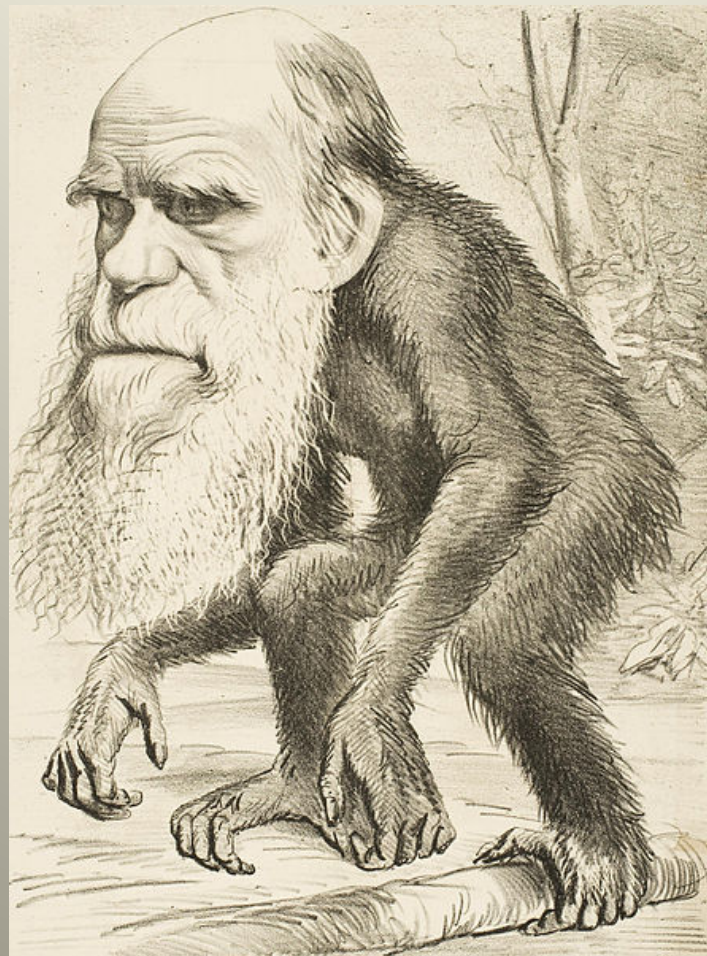
Obrázek č. 7

Karikatura Charlese Darwina jako opice

publikovaná v časopise The Hornet 22.3. 1871

Obrázek č. 8

MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

- **NOVÉ OBJEVY VE FYZICE**

- ✓ **přelom 19. a 20. stol.**

- ✓ Roentgen (paprsky X)

- ✓ manželé Curieovi (radioaktivita)

- ✓ Planck (kvantová teorie)

- ✓ A. Einstein (teorie relativity)

- ✓ Mendel (teorie dědičnosti)

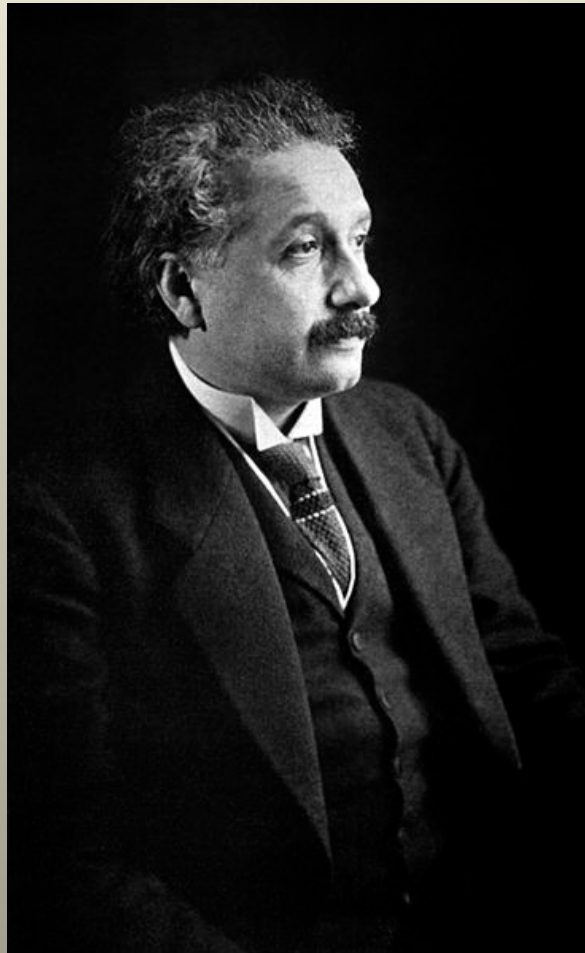
Úkol:

Čím se proslavil na celém světě
geniální vědec Albert Einstein?

Albert Einstein

fotografie neznámého autora z roku 1921

Obrázek č. 9

Albert Einstein (1879 – 1955), geniální excentrický vědec, nositel Nobelovy ceny za fyziku z roku 1921, **na celém světě známý především svou teorií relativity.**

MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

- **NOVÉ UMĚLECKÉ SMĚRY**

- ✓ romantismus – **1. pol. 19. stol.**
- ✓ realismus – **2. pol. 19. stol.**
- ✓ **MODERNÍ UMĚNÍ** **konce 19. stol.**
- ✓ naturalismus
- ✓ impresionismus
- ✓ symbolismus
- ✓ secese

Úkol:

Víte, co zobrazuje a co vyjadřuje
moderní umělecký směr
symbolismus?

Detail obrazu „Smrt a hrobník“

Carlos Schwabe, 1890

Obrázek č. 10

Symbolismus je umělecké hnutí, které vzniká ve Francii roku 1886. Rozvíjí se na přelomu 19. a 20. století. **Zobrazuje věci, které nelze racionálně popsat. Symbol slouží jako prostředník mezi skutečným světem a „světem duše“.**

Odkazy:

Použité zdroje: internet

Dostupné pod licencí GNU Free Documentation License na www:

Obrázek č. 1

HAGHE, Louis. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 23.3.2013]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Crystal_Palace_Queen_Victoria_opens_the_Great_Exhibition.jpg>

Obrázek č. 2

MALTAGC. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 23.3.2013]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:SwanningtonEngine_01.jpg>

Obrázek č. 3

HANDY, Levin C.. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 23.3.2013]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Edison_and_phonograph_edit1.jpg>

Obrázek č. 4

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 23.3.2013]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stephenson%27s_Rocket_drawing.jpg>

Obrázek č. 5

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 23.3.2013]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prost%C4%9Bjov,_tov%C3%A1rna_F_Wichterle_po_roce_1900.gif>

Obrázek č. 6

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 23.3.2013]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Slum_in_Glasgow,_1871.jpg>

Obrázek č. 7

DARWIN, Charles. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 23.3.2013]. Dostupný na WWW

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Origin_of_Species.jpg>

Obrázek č. 8

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 23.3.2013]. Dostupný na WWW

<[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Editorial_cartoon_depicting_Charles_Darwin_as_a_n_ape_\(1871\).jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Editorial_cartoon_depicting_Charles_Darwin_as_a_n_ape_(1871).jpg)>

Obrázek č. 9

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 23.3.2013]. Dostupný na WWW

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Albert_Einstein_photo_1921.jpg>

Obrázek č. 10

SCHWABE, Carlos. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 23.3.2013]. Dostupný na WWW

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Death_and_the_Gravedigger_C._Schwabe.jpg>